

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

LXVIII. Potest quis per alium, quod potest facere per seipsum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62649)

31. ff. de Procuratorib. eodémque modo tutor contra pupillum agere non potest *Novell. 71. cap. 5.* Sic etiam, quemadmodum proprio, ita etiam alieno nomine Prætoris album corrumpere non licet, *l. Si quis id 7. ff. de Jurisdic. omn. jud.* Sic demum liberis suis testamentum facere nemo potest, nisi & sibi id facere Jure permittatur, *§. Libèris 5. Instit. de Pupill. substit.*

Locus tamen ei non est in actibus alicui prohibitis, quando eos prohibendi ratio suo duntaxat, non etiam alieno nomine agenti obstat; sic enim cum consanguinea vel affine sua matrimonium contrahere quis suo prohibetur, *c. Non debet 8. de Consang. & Affinit.* alieno sive alicujus extraneæ personæ nomine permittitur, *c. Ex parte 14. de Restitut. Spol. c. 1. de Matrim. contra interd. & c. fin. de Procurat. in 6.* quod prohibitionis ratio sive impedimentum suo tantum nomine contrahenti obstat. Sic Episcopus, subditis non suis Ordines conferre prohibitus, ex Apostolica vel proprii ipsorum Episcopi commissione eos ordinare valet, *c. 1. de Temp. Ordinat. in 6.* Et delegati, qui suo nomine judicandi potestate carent, de causis sibi commissis cognoscunt ac pronuntiant nomine alieno delegantis, *Rubric. & text. de Offic. deleg. filiusfamilias etiam in judicio alieno, c. Qui generaliter 5. §. Necdum, de Procurat. in 6. & l. Filiusfamilias 8. pr. V. Ipse quoque ff. de Procurat.* non etiam suo nomine regulariter agit, *c. & V. fin. de Judiciis in 6. & l. Cum non solum 8. pr. C. de Bonis, que liber.* Sic, cui per alienum fundum via, itinere, actiueque uti non licet nomine suo, id permissum est alieno sive alicujus servitutis jus in eo habentis, *l. Si stipulatus 111. ff. de V. S.* Ratio est; quia his & similibus casibus alieno nomine agenti non obstat ratio, quæ obstat agenti suo,

REGULA LXVIII.

Potest quis per alium, quod potest facere per seipsum.

SUMMARIUM.

1. Sensus Regula exemplis declaratus.
2. Et firmatus ratione.
3. Quædam non nisi per alium:
4. Quædam per seipsum tantum expectari possunt:
5. Ut, cum persona industria electa,
6. Vel commissum est nudum ministerium:
7. Cum factum proprium rei natura, vel communis Juris,
8. Aut specialis dispositio requirit.

Spectat hæc Regula constitutionem vicariorum, delegatorum, procuratorum ac ministrorum, quorum operâ & auxiliò extra & judicialia negotia expediuntur ab iis, qui his superesse ipsi ex quacunque causa nolunt vel non possunt.

Sensus ejus est, *Qui contractum vel actum aut negotium aliud legitime, hoc est, valide liciteque facere per seipsum, id sic facere etiam per alium potest;* sic enim, sicut per se, sic etiam per alium litigare in judicio, de causis in judicium deductis cognoscere ac pronuntiare, matrimonium cum certa & determinata persona contrahere, edere Fidei Catholica vel Religionis professionem, acceptare vel resignare beneficium, præstare juramentum, dare elemosynam aliâve liberalitatem exercere, emere, vendere, locare, conducere aliquem posse, res est Juris omnino explorati & quotidianâ praxi approbati.

Ratio Regulæ est; quia non raro ho-

2999

2 mines

mineis causis ac negotiis tam multis obruntur; ut omnibus per se expediendis impares sint: aliquando infirmitate, peregrinatione, aliave necessaria absentia impediuntur, quominus illis superesse, licet maximè velint, per seipfos possint, *pr. Instit. de lra, per quos ag. permissi*, ut, si ea aliis committere per eosque expedire non permitterentur, sæpe maximum præjudicium & rerum suarum detrimentum paterentur. Unde procuratorum istque similibus hominum usus omnino necessarius, *l. 1. §. 1. ff. de Procurat.* idemque utilissimus est; cum, quod per alium quis facit, perinde accipitur, ac si faceret per se ipsum, *Reg. Quis facit 72. in 6.* adeo; ut damnum quoque dare censeatur is, qui dare iussit, ex Responso Pauli *Reg. Is damnatum 162. in Pandectis.*

3. Quin aliquando potest quis per alium, quod facere nequit per seipsum, obstante ipsi fastigiò dignitatis, statu, defectu discretionis vel delictò; nam Episcopi & alii Prælati, obtinentes jurisdictionem temporalem, malefactores ad mortem condemnare per balivos ac delegatos, non per seipfos possunt; quin contrahant irregularitatem, *c. fin. Ne Clerici vel monach. in 6.* per procuratorem etiam in iudicio litigare Illustres, *l. Quicumque 25. pr. C. de Procurat.* uti & pupilli mente capti, prodigi, *c. Pastoralis 14. in fine, de Judiciis*; excommunicati quoque, cum ab aliis conveniuntur, per alios se defendere jubentur *c. Intelleximus 7. de Judiciis*, Sic licet negotiationis sive mercimonii exercitium Equeltri nobilitati probrosum in Imperio habeatur, non desunt tamen in isto nobiles, qui in diversis locis habeant proxenetas, infitros & ut vocant, Factores: per eosque magnò rerum suarum incrementò negotiantur, *Strein. hic n. 2. in fine.* Plura de hac re dabunt *Tiraquell. de Nobilit. q. 27. & Tholosan.*

Syntag. Lib. 47. cap. 10.

Verùm, si quæ alia, hæc certè Regula, perpetua non est: imò exigit complures limitationes, quibus intra veritatis cancellos retineatur; præterquam enim, quod eum, per quem aliquid fit, idoneum hoc est, in faciente requisito Ordine, gradu aliave qualitate præditum & necessaria potestate instructum esse, necesse sit, Regula locus non est

Primò in eo, cuius personæ industria ad aliquod negotium vel causam expediendam specialiter est electa, *arg. c. 8. §. fin. de Offic. deleg.* Electa autem personæ industria intelligitur non solum, cum id d'lectè exprimitur: sed etiam, quando negotium ejus fidei, discretionis, prudentiæ rerumque experientiæ intuitu committi, aseritur aut committitur negotium valde arduum ac præjudicium, *c. Is cui 12. eadem Rubr. in 6.* inquisitio specialis in personam, provisio Ecclesiæ de Prælato aut aliis ministris, *c. fin. cit. V. Si autem, contractus matrimonii cum certa persona, c. fin. de Procurat. in 6.* uti & quando qualitas negotii talis est; ut hoc non faciliè ab alio valeat expediri, ut *in c. fin. cit.* notant Innocent. n. 2. Panormit. n. 6. & Laiman n. 4.

Secundò in eo, cui nudum ministerium sive mera executio sine jurisdictione, v.g. prædicatio Crucis, excommunicatio ab eave absolutio, inunctio penitentia, dispensatio super irregularitate specialiter est commissa, *c. fin. cit. §. Ceterum*: exceptis tamen sedis Apostolicae legatis, qui etiam talia per alium facere ob negotiorum multitudinem permittuntur, *§. cit. Felinus in c. fin. cit. V. Si autem n. 9. & Laiman n. 5.*

Tertiò in tutoribus, & curatoribus; hi enim ex sua persona in rem pupilli vel adolescentis procuratorè dare, licet & procurator, non possunt, antequam super causa

causa lis sit contestata, l. Neque 11. § 1. Nulla 23. C. de Procurat. Canisius hic.

7. Quartò in iis, quæ exclusò factò alienò, proprium exigunt ex natura vel institutione sua vel Juris dispositione: ut est susceptio Pœnitentiæ, can. Quem pœnitent 88. dist. 1. de Pœnit. susceptio Ecclesiæ Sacramentorum (matrimonio exceptò, c. fin. de Procurat. in 6.) residencia Episcoporum, parochorum, canonicorum, c. Quia nonnulli 2. c. Cum ad hoc 10. de Cleric. non resid. & Trident. Sess. 23. cap. 1. & Sess. 24. cap. 12. de Reformat. testamenti factio sive institutio hæredis, l. Illa 32. ff. de Hæred. instit. arrogatio & adoptio, l. Post mortem 21. §. 1. ff. de Adopt. impetratio veniæ ætatis, quam adolescens non nisi coram Principe comparens legitime petit, l. Omnes 2. C. de His, qui ven. atar. inductio emphyteutæ in possessionem, à domino per se, non per alium peragenda, l. fin. C. de Jure emphyt. prolatio sententiæ, de Jure ab ipso judice recitandæ, l. Hac lege 2. C. de Sent. ex brevicul. recit. & causæ Criminales, quæ saltem, si ex iis pœna corporalis irroganda veniat, procuratorem non admittunt: sed accusatore & reo accusato personaliter præsentibus sunt pertractandæ, l. Accusatore 13. §. 1. ff. de Publ. judic. & c. Tuae 5. de Procurat. ut ad hanc Rubric. ostensum est à n. 35.

8. Quintò demum in omnibus causis, in quibus ex loci statuto vel consuetudine, ex superioris vel testatoris voluntate vel conventionione personale & proprium factum desideratur, Canisius & Strein. hic uterque in fine.

REGVLA LXIX.

In malis promissis fidem non expedit observari.

SUMMARIUM.

1. Promissa alia Mala, alia Malè concepta sunt.
2. Mala ipsò Jure invalida:
3. Malè facta ferè valida, sed rescindenda sunt:
4. Nisi eis adjectum sit juramentum.
5. Regula de malè promissis procedit.
6. Ejus sensus & ratio.
7. De promissis ob turpem causam.

Promissa mala sunt vel, quòd dere mala seu turpitudinem continente, vg. de furto, homicidio, adulterio committendo: vel, quòd malè sint concepta, vg. extorta vi, obtenta dolo, aut Juris forma in iis non sit observata, Vivianus & Strein. hic pr.

Priori modo Mala sive de re Mala & turpi concepta promissa ad sui observantiam non obligare, res utroque Jure explorata est; nam, ut prorsus Christianè Papinianus ait, *Quæ facta ledunt pietatem, existimationem, verecundiã nostram, & contra bonos mores sunt, nec facere nos posse credendum est, l. Filius 15. ff. de Condit. instit.* Non minùs solide & eleganter Isidorus, *In malis promissis*, inquit, *rescindere fidem: in turpi voto muta decretum: quod incautè vovisti, ne facias; impia enim est promissio, quæ scelere adimpletur, can. In malis 12. q. 2. usque adeo; ut servandum etiam non sit juramentum, quod ei firmandæ est adjectum, per Reg. 58. hic Lib. 2. tit. 24. à n. 42. latè explicatam.* Ratio est, cum; quia juramentum, ut esset vinculum iniquitatis, institutum non est, *Inter cetera 22. q. 4. & c. Quando 18. de Jurejurando: tum verò; quia, quod justè & honestè fieri non potest, homini possibile non censetur, can. Faciat 22. q. 2. ubi Glossa, Solum illud, inquit, dicimur posse, quod justè facere possumus impossi-*